

1788.

1. Bochnerus, Phil. Josephus: Specimen cary. medicum
tumoris tunicae interni exemplum quoddam memo-
rabile referens.
2. Quisberg, Joann. Christophorus: De principio successio-
nis gubnitivae apud veteres Aeneas.
3. Hugo, Gertman: De bonorum possessionibus.
4. Nettelbladt, Danic: De legato rei alienae, quae
est res tertii
5. Suetlage, Leonardus: De methodo jus vocandi
1789.
1. Nettelbladt, Dan: De rusticorum iustis et obligantibus
singularibus falso vel merito suspectis
2. Nettelbladt, Dan: De causis iustitiae et potestate
iustitiae

3. Sander, Jo. Salmus: *Relogae ex Cicerois Libello
de senectute.*

4. Wallaer, Johann Christoph: *Ausführung der Schulters's Recht.
der akademischen Rechtslehrer an dem Verfall der ächten
Rechtsgelahrtheit.*

5. Wallaer, J. C.: *De iurajurandi potestate praerogative
usu.*

1790

1. Wiedepfuhl, Ernestus Christianus: *An Legatus, cui iurisdic-
tione constituta est affectus, modo non impleto,
currit?*

2. Wallaer, J. Joh. C. [Berlin]: *Dissertationum iurificam,
quae semi dogmae criminalis quaedam capita summa tractat,
~~praerogative usum.~~ dependet.*

1791.

1. Wiedepfuhl, Ernestus Christianus: *An Legatus, cui iurisdic-
tione constituta est affectus, modo non impleto,
currit?*

1791.

1. Rahn, Jend : De partibus Fliacae pathologia
2. Ambruger, Wl. Fuder : De viribus partium efficientibus generationem et de alio speciem rationis substantie musculosae et vasorum arteriosorum.
3. Tölberg, Johann Gustavus : De varietate hymenae
4. Weinstedt, Carl. Fuder : De conceptione in baculo

1792.

1. Deubsch, Christ. Fuldensis : De graviditate abdominali
2. Walker, Jr. Christ. : De funibus arriatis

1793.

1. Meckel, Phil. Frid : De hydrocephalo interno.
2. Peipers, Joannus Fuldensis : Dissertationis inaug. sistens tertii et quarti nervorum cervicalium descriptionem.

1793.

3. Rukh, Christ Hen. Göttingen: De transpiratione cutanea, aequilibrio caloris humani conservationi inserviente, vers et alijs hujus functionis finibus

1518
5
SPECIMEN INAUGVRALE
MEDICVM

TVMORIS TVNICATI
I N T E R N I
EXEMPLVM QVODDAM
MEMORABILE REFERENS

CONSENSV GRATIOSI ORDINIS
MEDICI

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA
PRAESIDE

D. PHIL. ADOLPHO BOEHMERO

POTENTISSIMO BORYSSORVM REGI
A CONSILIIS INTIMIS
FACVLTATIS MEDICAE SENIORE ET H. T. DECANO

PRO GRADV DOCTORIS
SVMNISQVE

IN ARTE MEDICA HONORIBVS
AC PRIVILEGIIS RITE CAPESSENDIS

A. D. XI IVNII MDCCCXXVIII

PVBLCICE DEFENDET

IOANNES CHRISTIANVS GEORGIVS
THEVNE

HALLENSIS.

H A L L A E,
LITTERIS I. C. HENDELII.

2

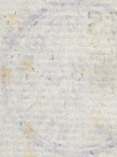
SPECIMEN IN VASIS
INDICUM

TVMORIS TYNICATI

IN TERNI

IN MUSEO QUODAM

NUMERO...

CONSERVATI...

...

IN ALMA...

...

D. PHIL. ADRIANO...

...

...

...

...

H. A. ...

...

P A T R I

DE SE AC STUDIORVM SVORVM

RATIONE OPTIME MERITO

DN. NICOLAO THEVNE

MEDICO HALLENSI

E T

PATRVO CARISSIMO

NON MEDIOCREM HVMANITATIS ERGA SE

LAVDEM ADEPTO

D. FRIDERICO HENRICO

THEVNE,

PHARMACOPOLAE LEERENSI

IOHANNES CHRISTIANVS GEORGIVS
THEVNE

VTRIQUE FORTVNAE SVAE IAVCTORI

DE SE AC SVVDIORVM SVORVM

HATIONE OPTIME MERITO

MVNVS HOC, QVALECVMQVE

MEDICO HALLENSIS

E S T,

PATRVO CARISSIMO

NOX MEDICVM HVMANITATE ERGA SE

SACRYM OFFERT

D. FREDERICO HENRICO

THEVNE

THEOBALDVS LEIBNITZ

IOANNES CHRISTIANVS GEORGIVS

THEVNE.

PROOEMIUM.

Lecturis ut reddam rationem, cur hoc potissimum argumentum mihi pertractandum elegerim, non alienum esse videtur, ea de re pauca quaedam praecipere.

Mi-

Miratus sum saepe, quo fato evenit medicinae, ut post egregia anatomicorum quorundam aevi superioris tentamina ab *anatomia*, quam *pathologicam* dicunt, adeo longe recederet aetas nostra*)

Me-

*) Primus et praecipuus, qui post EVSTACHII, VESALLII, TH. BARTHOLINI pericula *anatomiae pathologicae* utilitatem ipso rei successu paulo uberius confirmaret, fuit FR. RVVSCHIVS, qui in nobili de valvulis vasorum lymphaticorum libello e cadaveribus morbo defunctorum exquisitam observationum syllogen communicavit. Deinde non solum WEPFERVS, ZONETVS, al. in eo studio cum laude defudarunt, sed elegantissimus glandularum intestinalium inventor FEYERVS in Patergis suis anatomicis rationem indicavit ac viam, quam in eo disquisitionis genere tenere debeamus; quae commentatiuncula saluberrima sane monita tradit ad evitandum erroris periculum.

Qua laude demum prosequar MORGAGNI immortale opus de sedibus ac causis morborum? cui recentiorum conamina, non dicam, anteferre, sed an possis paria ponere, admodum dubito.

Medicis enim, qui hominum ca-
davera rimantur, finem duplicem ef-
se propositum, in eo qui serio mihi
dissentiat, neminem fore arbitror.

Primum id quidem respiciunt,
ut compagem corporis humani eius-
que conditionem naturalem, quous-
que ea tot indefefforum naturae scru-
tatorum industria huc usque in apri-
cum protracta fuit, oculis subiiciant
et sufficientem eius cognitionem ac-
quirant, novas in doctrina corporis
humani veritates vel insolitas tamen
et minus frequentes partium con-
structiones detegant, utilissimae hu-
ius disciplinae pomperia sic magis ex-
tendant in diem, ac demum, omni-
bus

bus vel plerisque saltē, quae acci-
dere solent fabricae humanae, varie-
tibus progressu temporis annotatis,
id quod naturae maxime convenit,
definiant. Ea quidem Physiologis
commoda.

At superest scopus neque in postre-
mis habendus, cui eorum potissi-
mum, qui ex morbis perierunt, ana-
tome conducit, quod non curiosas
solum et stupendas saepe viscerum al-
terationes ac corruptiones morbis in-
ductas, quae lucem clariorem Paraphy-
siologiae affundunt, sed ipsum mor-
bosum, quod ars vita durante caeco
quasi impetu impugnavit, praeter
omnem subinde expectationem ante
ocu-

oculos ponat. Et hoc genus laboris
 ab iis, qui artem faciunt, non minus
 quam qui anatomen profitentur, sus-
 que deque haberi, est de quo miror
 ac doleo, cum in eo potissimum et
 unice fere reponendum sentiam, si
 quid frugi ex studio anatomico in
 praxin medicam redundaverit.

De caussis huius negligentiae si
 forte quaesiveris, eas vulgi aequae
 opinioni ac culpae medicorum tribu-
 endas esse, facile intellexeris; vulgi
 quidem opinioni, quod cum manda-
 tis gentis iudaicae ac muhamedanae
 religiosae nullis obstrictum sit, simili-
 ter tamen ac illa ab extispiciis mor-
 tuorum abhorret; medicis vero qui

b

vel

vel fœcordia, vel argumentandi ratione, cui pro parte tantum veritas constat, ab anatomiae pathologicae studio averti se sinunt, quantumvis frequenter morbis consumtorum cadavera, et ea etiam frequentius, quam illa violenter occisorum, theatris anatomicis inferantur. Sunt scilicet, qui sapientissimum illud monitum, ne alterationem corporis, post mortem inventam, statim pro causa morbi habeamus, ad leviolem huius generis disquisitionum aestimationem detorqueant, indeque magis erroneam, quam veram lucem in scientiam medicam investam esse querantur. Nae si aliter sentiant, si quidem de scientiarum augmento magis solliciti sint.

Res

Res enim utcumque se habet, nemo sane nec diffiteri potest, quacumque post mortem inventa alteratione corporis, quamvis non faciat morbum, sed morbo inducta sit, scientiam aegritudinum naturalem, hoc est dicere, philosophiam medicorum speculativam mirifice augeti, nec quisquam desperare, si quando posteritas plura aegritudinum post mortem detectarum exempla in unum collegerit, fortassis etiam futurum, ut aegritudinem internam abstrusam, a pristinis medicis haud dignoscendam, certis atque indubiis signis agnoscat et, quae recta est ad sanandum, viam tempestive ingrediatur.

Se-

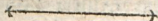
Semper igitur in votis manebit,
 ut medici occasionem secandi, quo-
 riescumque data fuerit, nullam prae-
 termittant, et quaecumque depre-
 henderit in quocumque mortis aut
 aegritudinis genere non naturalia,
 ea assidue tradant scientiae medicae
 annalibus. Neque latere nunc pos-
 sunt rationes, quae me ad viam simi-
 lem compulerunt; quam an feliciter
 emensus sim, penes lectorem erit iu-
 dicare.

HISTO-

HISTORIA MORBI
A PATRE, QVEM PIE VENEROR,
DN. NICOLAO THEVNE,
EXPERIENTISSIMO MEDICINAE DOCTORE
ET PRACTICO HALLENSI
MECVM COMMVNICATA.

A. 1787. D. 2. IVN. Iuvenis generosissimus, ad studia litterarum prosequendum huc missus, mobilioris quidem, vegetae tamen ac sanae temperiei, doloribus colicis vexatur cum eructatione et vomitu. Praescripta sunt digestiva rhabarbarina, quae compescere solent colicam flatulentam, spasmodicam. Febris nulla. Nullum omnino, quod periculi suspicionem moveret, symptomata.

Atonia intestinorum flatulenta inde a longo tempore laborat.

Adest igitur *proclivitas* quaedam ad colicam inferendam, cuius in praesentiarum *occasione* enatam referunt ex aselli arefacti usu.

A

D.

D. 3. IVN. Satius visum est patri meo, in auxilium adhibere artificem medicum, quicum medelae instituendae sermonem conferret. Nec recusavit operam suam Illustris atque Experientissimus BOEHMERVS noster, qui cum aegrum curatus examinasset, in patris aequae diagnosise ac medendi rationem facilem se dedit.

Vomitus aegri biliosus pituitae intermixtus. Colici adhuc dolores. Potio Viemensis parvulas dationes exhibuere medici, clysmatibus interpositis. Frequens alvi ac flatuum secessus. Aliqua doloris remissio.

D. 4. IVN. Aeger in febriculam incidit. Vomitus interdum dysuria prosequitur. Continuuntur clysmata, nec negliguntur, quae motibus spasticis febrilibus conveniunt, temperantia interna.

Febris, quae supervenit, mane remittit, vespere intenditur. Vas vitreum, quo urina missa servatur, pelliculam sinit febrilem.

SEPTIMO DIE ad fundum matulae urinariae aliquid critici apparuit; disparuit pellicula. Pulsus, dum febris adest, ratione eadem, qua mitescere et exacerbari dolores, modo durus ac tenus, modo celer ac mollis. Appetitus, ut solet in febribus, prostratus. Vires sibi constant. Aeger, victu tenui satis contentus, fastidit iuscula carni. Ceterum nec capitis dolorem, nec praecor-

cordiorum anxietatem sentit, nec reliqua experitur, quae fueta sunt februm symptomata.

Hilaritas et alacritas animi naturalis ita lulentissime se efferre, ut plurimum morbus a vi sua declinare.

Potus ordinarius decoctum hordei et aqua simplex cum succo citri. Haecenus febrem, a medicis non nisi suavi et miti ratione ope enematum ac tinct. rhei tractatam, usque eo moderare contigit, ut cum urina subsidente dysuria mitesceret et ad nonum diem profus cessaret; reliqua etiam incommoda, potissimum vomitus, mitigarentur et somnus ac ciborum appetitus ad normam sanitatis redirent. Adhuc in lecto decubuit aeger grata sub perspiratione, nec quidquam aliud sumfit, quam iuscula perquam tenuia, quae minimum alimenti praebent.

DIEBUS VNDECIMO AC DVODECIMO virium augmentum satis conspicuum. Nulla fere infimi ventris molestia. Urina naturalis. Aliquantisper de die e lecto esse aegrotus, et **DVODECIMO DIE** in hortulo, sedem habitationis adiacente, propter pulchram et calidam caeli serenitatem obambulare.

Abhinc quotidie scutellas duas coffeae parum exaestuans citra lac sumfit, et theam florum chamomillae, quam in deliciis habebat.

A 2

Per-

Perrexerunt medici in usu enematum cum antispasmodicis, temperantibus, quibus vim stimuli elixirii visceralis balsamici adiecerunt, non omiffa lenimentorum, mantilium calefactorum, ophitae modice calefacti applicatione; quod quidem auxilii externi genus abdomen subinde inflatum ac duriusculum desiderabat. Clysmata ex emollientibus et oleo parata, quamvis frustula quaedam faeculenta eduxerint, plerumque fere protinus et impermixta deiecit aeger.

TREDECIMO DIE adeo infurgere vires, ut dum pulchra erat coeli serenitas, cupido nostrum incesferet, in curru vehendi. Quae corporis agitatio, non recusata quidem a medicis, institui tamen haud potuit propter atrocissimos, in quos subito incidit, lumborum et ossis sacri dolores ac recidivam in dorso horripilationem, quibus effectum est, ut lectulo de novo affigeretur. Dolore dein ad ventrem anteriorem vergente et per totum fere abdomen diffuso, non tantum enemata frequentius iteranda, sed etiam epigastrium ope unguenti anodyni embrocandum, et huic sacculum ex chamomillae floribus superimponendum suaserunt. Dolorum morsus aliquando acerrimus, ut sudor de fronte erumperet, frigidis extremis.

Deliria, convulsiones, alia peioris indolis symptomata aegrum morbo decurrente esse expertum, medici haud meminerunt.

DIE

DIE DECIMO QUARTO febris ante meridiam nulla; hora XII. meridiana admodum valida. Dolores paulo leniores. Virium prostratio satis insignis; tamen ad latrinam iuxta lectulum collocatam movere se potuit, neque opus fuit excipulum cubanti submittere. Sudor calidus.

Pallor manuum cadaverosus, qui inopinato conspicuum se dedit, metum iniicere ancipitis mali eventus. Fetus ex lacte, floribus chamomillae, foeni ac lini semine, ad anum admissos, inanem ac laboriosam, qua vexabatur, defidendi cupiditatem non parum levasse fatetur.

Post horam dimidiam cito pede repetuntur medici. Aeger gravissimis convulsionibus detentus. Lingua paralyti affecta.

Signa mortis instantis, qua non ita multo post obiit.

Aegri-

Aegritudine sic decurrente, cuius ne ullum quidem symptoma exitum lethalem declaraverat, nihil antiquius esse potuit artifice medico, quam ut causam fonticam, quae adeo repentinam cerebri nervorumque alterationem cum motibus convulsivis, linguae resolutione et morte apoplectica intulerat, adamussim inquireret palamque redderet. Eum in finem sectionis veniam contenderunt medici a viro, iuvenis generosissimi studiis moribusque olim praefecto; qui cum ipsorum admonitionibus locum reliquisset, die XVI. eiusd. mens. hor. mat. VI. rem ipsam aggressi sunt, cuius testimonium exhibet, quae sequitur,

SVPER SECTIONEM DEFVNCTI
RELATIO.

Cadaveris inspectio nihil fere, quod memorabile esset, obtulit praeter stigmata mortis in dorso conspicua. Reliqua corporis facies nivo colore gaudebat; abdomen duritiem quidem, at nullam prae se ferebat intumescentiam.

CAVO

CAVO ABDOMINIS APERTO

I^{mo} portio *omentis* superior naturalis deprehendebatur; circa mediam partem durior apparebat eius substantia et versus inferiorem prorsus callosa. Cum facie peritonaei interna coalescere *omentum* et symphisi ossium pubis ac margini pelvis superiori tam arcte adhaerere, ut separari vix posset ope cultelli. *Omentum* cum *peritoneo* in unum corpus coalitum totam pelvis cavitatem investire septumque formare inter rectum et vesicam; fundo vesicae inter lamellam duplicatam capsula adhaerere membranacea, quae sponte disrupta pelvis liquore copioso, mensuras duas excedente, inundaverat. Liquor in vasculum immixtus, ex albo flavescens, parum habuit spissitudinis nec ita gravem molestumque odorem reddidit. Membrana, capsulam constituens, crassiuscula tamque firme constructa erat, ut quidem separationem a peritoneo, quicum ope textus cellulosi satis stipati cohaerebat, admitteret, at super tabula expansa et impetu fortiore distracta, rupturam omnino recusaret.

II^{do} *intestina* fordibus vacua erant, at multo aere distensa. Inflammationis vestigium nulli deprehendi poterat, si ab ilei versus caecum vergente particula discedas, quorsum materia effusa delata erat, ad capacitatem

monetae borussicae, diobolum aequantis,
rubore suffusa

III^{to} color *mesenterii* ab omni parte naturalis.
Versus partem supremam glandulae mesentericae nonnihil turgidae.

IV^{to} circa *ventriculum*, *hepar*, *lienem*, *pancreas* nihil omnino, quod a conditione naturali recederet. Dimidia *cystidis felleae* pars bile impleta. *Caro musculosa* vegeta ubique ac laete rubra.

V^{to} nec quidquam praeter naturam se declarat in *vesicae urinariae*, *intestini recti*, *renum*, *glandularum renalium* et *diaphragmatis* examine. Ergo, quae non naturalia in cavo abdominis inventa sunt, comprehenduntur

a) Structura omenti praeternaturali eiusque cum peritoneo et reliquis partibus coalitu.

b) Concretionem intestinorum, praepressis tenuium eorumque in unam quasi massam convolutione.

c) Materia peregrina, ex cystide rupta in pelvis cavitatem effusa.

THO-

THORACE APERTO

Omnia fere naturalia cernebantur. *Pulmo dexter*, quae satis confans est huius visceris consuetudo, cum pleura nonnihil coalitus. *Cor* flaccidum. *Liquoris pericardii*, quae convenit copia. Circa *auriculas* et *ventriculos cordis* nihil, quod a statu secundum naturam defleceret. *Valvulae* ventriculi dextri semilunares in callum mutatae. Carunculae tres carnosae, quae pisi magnitudinem aequabant, apicibus valvularum insidentes. *Vasa maiora* non ita multo sanguine repleta.

CALVARIAE APERTURAM

Quam, qui rem domesticam moderabatur, omiti pervellet, nisi eam dissectionis scopus exigeret, ita minime desideratum iri arbitrati sunt medici, ut clarissime ex ventris infimi perlustratione causa mortis intelligi poterat simulque perspici abstrusa conditio, qua obstante mentisque et oculorum aciem omnem fugiente nec effici nec institui potuit, ut ars medica ferret salutem.

SEC-

SECTIO PRIOR.
DE TVMORIBVS CYSTICIS
IN GENERE.

I.
IDEA TVMORIS CYSTICI.

Cystis, tumor cysticus vel saccatus, tunicatus, capsulatus, Balggeschwulst, Sackgeschwulst, dicitur tumor lentus, perennis, doloris expertus, ad tactum aequalis, plus minus durus et renitens, circumscriptus, plerumque mobilis, figura globosus, ovalis vel pyriformis, ab humore in folliculo proprio praeter naturam collecto oriundus.

II.

DISCRIMINA,

QVAE RECIPIVNT TVMORES CYSTICI
AD SE INVICEM RELATI.

Multiplici respectu tumores cystici ab auctoribus distinguuntur, et *primum* quidem respectu capsulae, vel integrae et undequaque clausae, vel perviae aut cum reliquo, e quo enata est, canale communionem quamdam servantis, in *veros* ac *spurios*. *His* accensentur anevrysma verum,

rum, varix, marisca, varicocele; *illis* lupia, hygroma, ganglion, ranula*). At illa recentiorum quorundam divisio semper mihi visa est, ut vere dicam, non satis apto ad genera morborum constituenda fundamento inniti. Quamvis enim plures enumerari possint rationes, propter quas utile, opportunum ac necessarium sit, morbos internos, externos, nomine discrepantes atque in auctorum systematibus singulari titulo recenseri solitos, in fasciculos colligere et ad certa quaedam genera reuocare; in eo tamen omnes consentiunt systematum conditores, non in littera aut voce aegritudinum similitudinem esse quaerendam, sed illos demum status praeternaturales sub uno conceptu stare, quos character aliquis essentialis, et sine quo morbus esse nequit, familiari affinitatis nexu inter se iungit, etiamsi diuersas corporis partes affligant variasque actiones offendant. Iure enim ac merito monent, in ista malorum corporis secundum causarum suarum communionem dispositione et mutua eorum ad se invicem relatione singulare illud *artificium* poni, *quo vitia quam plurima, etiamsi specie externa eadem esse baud videantur, tamen communi aliqua methodo sanare valeamus.*

III.

Quodsi conceptum illum genericum, qui cyctides veras ac spurias sub se comprehendit, ad

*) Ita CALLISENIUS Instit. Chir. hod. p. 149. quibus plures sequuntur.

legis (II) praescriptae accuratius examen vocaveris; praefagio equidem, essentialem, de quo dictum est, utriusque speciei characterem ideoque medendi methodum communem omnino desideratum iri. Lupia, hygroma, ganglion, ranula curatione a se invicem vix recedunt, quae requirit

primum, ut tumor, mitiori chirurgiae, quae rarissime si unquam speratum praestat effectum, resolutioni, inquam, resistens, irritatione externa in inflammationem concitetur, natura adiutrice in suppurationem terminandam; ea vero ad debitam maturitatem progressa omnique fere cystidis materie in pus conversa, vel caustico vel ferro aperiatur tumor, apertura ultra illius ambitum protrahatur et quod sic non auferitur, aut ferro, aut acri digestivo destruat, ne cystis redeat ulcere consolidato.

dein ut tumor tunicatus neque resolvableis neque in suppurationem vertendus, ob molestiam vero, deformitatem periculumve non amplius tolerandus, ferro una et semel excindatur, nisi radices nimis largas aut profundas habeat vel vasis nervisve maioribus adhaereat, vel aetas aut aegri vires medelam respuant.

En regulas, quae omnibus fere tumoribus cysticis, vere sic dictis, accommodari possunt. Iam si respectum habueris anevrysmatis veri, varicis, mariscae, varicoceles, et methodum iis me-

medendi ad illarum medelam comparaveris; an existimaveris, quaeso, cystidis, quam tumores quidam sanguinei referunt, simulationem satis bonum exhibere characterem, quo duo morborum genera contineantur, quae ut materia contenta ac sede, ita et quod facile gravissimum hac in re est, ipsa curatione adeo longo a se intervallo recedunt, ut ipse *CALISENIVS*, qui ea ad unam ideam revocavit, verum tamen anevrysma fatius putaverit ad reliqua duci anevrysmata a soluto continuo oriunda, quibuscum diagnosi et therapia plurimum conveniat*). Quamvis enim tumores sanguinei non raro incisionem requirant, extirpationem admittant; in eo saltim a tumoribus cysticis differunt, quod facta tumoris incisione et sanguinis stagnantis eductione vulnus tamquam ulcus simplex deligare sufficiat, cum cystidis verae incisurae sanationem citra capsulae evacuatæ destructionem omnino obtinere non possis.

IV.

Missa igitur et, ut olim *PLENKIO* placuit**), ad tumores sanguineos remissa cystidum spuriarum consideratione, in iis modo acquiescimus, quae vere sunt cystides, non apparenter; puto equidem tumores, quorum materia de crudo aut partim putrescentis pituitae, ut veteres lo-

*) l. c. p. 155.

**) Neues Lehrgebäude von Geschwülsten. Dresd. u. Leipz. 1769. p. 8.

loqui amabant, 'lentore folliculis' aut propriae membranae involuero coarctatur et coalescit. Cum materiae, qua eorum folliculi infarciuntur, varia natura est ac consentientia; tum ab his diversae Graecorum denominationes repetuntur *).

I. Cystis materiam *spissam solidescens* includit. Id genus tumorum resistentia, si digito prematur, multum discrepat.

A. MELICERIS, cui succus inest, mellis consentientiam affectans - Honigge-
wächs.

Tumor subrotundus, fluctuans, digito facile cedit, at pressione cessante protinus redit. Mollior quidem atheromate, at etiam celerius crescens. Tumor cuti non semper concolor, subinde flavescens. Pro sede agnoscit glandulam subcutaneam. Capsula tenerior, quam illa atheromatis. Materia muco oleoso subflavo similis, minus grumosa, quam quae atheromate continetur.

Astruc

*) GALENVS negavit, tumores cysticos perpetuo esse capsulatos. Si non fuerint capsulati, huc ne duxeris. Meliceridis et atheromatis eam esse perpetuam conditionem; modo in steatomate inveterato subinde a fueta lege recessum notari, omnis aevi experientia docuit.

Ustruc Abhandlung von Geschwül-
sten. II. Th. S. 3.

B. **ATHEROMA**, cui inest concremen-
tum pultaceum, grumosum, ab *athra*
dictum -- Dreigeschwulst, Grütze-
schwulst.

Tumor digito magis resistit nec pressus
ullam cavitatem relinquit. Lente incre-
cit. Cuti concolor, aequalis ad tactum.
Residet in textu celluloso. Vides, qui dif-
ferat a scirrho aspero, duriore, in aequali.

C. **STEATOMA**, cui inest steati i. e. se-
vo vel adipi similis succus - Speckge-
schwulst.

Si adhuc recens, satis molle existit; sin
vero diutius pridem duraverit ac valde
increverit, difficilius digito cedit. Suc-
cus in eo contentus subinde cartilagi-
neam, immo naturam osseam refert.
Interdum materiae contentae alia partio
lardi, alia similitudinem aliam affectat;
hinc varia diagnosi. Notari etiam me-
retur, steatomata interdum, si subsi-
stens scilicet humor pinguis mediocriter
duntaxat coagulatus, ex una panniculi
cellula in alteram praesertim sub paulo
fortiore aut repetita pressione propelli-
tur, locum mutare.

HALLER diss. chir. Vol. V. diss. 148.
Li

Liquet, difficillime a se invicem dignosci
diversas has species, nisi tumoris situs, volumen
et consistencia, tactu explorata, probabilem vel
certam reddant coniecturam, et multo etiam diffi-
cilius species, quas dicam, *intermixtas*.

a. OSTEOSTEATOMA f. steatoma concre-
mentum simul ossescens continens - Kno-
chen- und speckartige Geschwulst.

Media tumoris pars duritiem lapideam nacta
est, quae non raro incisione demum cognos-
citur.

Bresl. Samml. 1722. p. 319.

Succum ossescentem in eiusmodi tumore de-
prehendit SCHEVCHZER: TITMANNI
d. de osteosteatomatis cas. rar. 1757. Tu-
morem partim steatomatosum, partim carti-
lagineum et osseum vidit HUNDERT-
MARK: HALLER opusc. pathol. O. 6.
Interdum exostosis tumorem vel comitatur
vel sequitur: KVLIVS d. de exostosi stea-
tomatode claviculae. 1732.

b. TUMOR EX ATHEROMATE ET
STEATOMATE MIXTVS, qualem b.
PLATNERVS vidit, qui scapulae et
omni fere dorso insideret: Einleitung in die
Chirurgie. Leipz. 1770. p. m. 572. 573.

C. VATHEROMA PILIS REMIXTUM.

Concrementum ventriculi pilosum occurrit
ad. FR. RVYSCHIVM adverb. anat. chir.

Dec. III. p. I. ovarii ap. POLYC. GOTTL.
SCHACHERVM (descript. Lips. 1735.)

N. De corporibus peregrinis in tumoribus
saccatis nonnumquam obviis vid. PAREI opp.
Par. 1582. fol. p. 216. seq. Ad haec tamen notan-
dum 1) quae delirum olim vulgus, philosophiae
imperitum, praestigiis daemonum aut veneficiis
anus accidere, in animum sibi induxerit, ea esse
diuturnae ex-stasi alterationis sequelas; qua villi
carnis tabefactae in rhombos conglomerantur, ca-
pillis in glomum complicatis ac fetis porcorum af-
similantur, pituita siccata lapidescit, ramentis of-
fium et fictilium testis simillima evadit. GALE-
NVS quoque haec et plura alia ostentis simillima
ex atra bile et pituita subnasci his verbis testatur:
*humores ubi in abscessibus perduraverint, plu-
res habent alterationes. Nam et lapidibus et
arenis et testis et lignis atque carbombus et limo,
sorditici, feci et stipulae et amurcae et multis
aliis in abscessibus similia inveniuntur corpora;*
2) phantasmam et superstitionem antiquioris aevi
non pauca sibi finxisse obiecta, sensuum curatio-
ri examine vix et ne vix quidem confirmanda.
Meo quidem iudicio ex eo fonte plura portentis
simillima auctorum exempla repetere possis, v.
c. id, quod FERNELIVS meus commemorat
de mirabili atheromate, cum immani cruciatu

B

con-

coniuncto, in femore PETRI SIDONIAE, Hispanorum capitanei in Indiae occidentalis Provincia Cuatullo, *in quo deprehendebantur minuti pisciculi* *). Scilicet!

II. Cystis materiam *a spissa, solidescente* plus minus *recedentem* includit. Huc pertinet.

A. HYGROMA, cystis solitaria, conglobata, a lympa sincera in telae adiposae cellula, ut videtur, effusa, congesta. A speciebus n. I. comprehensis differt molitie aequae ac minore mole; ab hydatide magnitudine; a tumore lymphatico propria, qua gaudet, membrana

BOERHAV. prael. in propr. Inst. §. 711.

BLASIVS Obs. I. §. 5.

a. simplex. b. uvam referens, conglobatum ex vesiculis lympa turgidis, quale circa os hyoides MORGAGNI vidit: de sed. et caus. morb. Ep. I. p. 233.

B. GANGLION, tumor globosus, renitens, in cellulosa tendinum pressioni externae magis obnoxiorum vagina situs, ma-

*) Univ. Medic. p. m. 631. Auctor laudat librum: Spiegel der Spanische Tyrannide, p. 332.

materiam continens albuminosae similem.
Haud aegre dignoscitur.

Eller's phys. chym. medic. Abhandl.
p. 76.

III. Materia, cystide inclusa, modo ad
hanc modo ad illam accedit consistentiam,
numeris antecedentibus determinatam.
Huc referas

RANVLAM, quae dicitur tumor fac-
catus, sub lingua situs, vel in obstruc-
to et dilatato ductu salivari, vel in cel-
lulosa tela exortus, materiam modo
purulentam, modo lymphaticam, modo
pultaceam, modo terrestrem continens,
facillime dignoscendus. Dubito tamen,
an plura ranularum exempla, ab auc-
toribus memorata, iustum sub cystidis
titulo locum inveniunt? *)

B 2

N.

*) IVON, IOANN. STAHL et F. I. ERBENI DE
SCHOENERBEN de ranula sub lingua speciali cum
casu Erford. 1734. in Haller's Beitrag z. Beförd.
d. Gesch. u. Heil. der Krankh. v. Crell. 4 B. p. 557.
558. Ist das Festschlein, wie es sehr oft der Fall ist,
in einer besondern Haut eingeschlossen; so muß es nicht
blos geöffnet, sondern diese Haut auch weggenommen
werden; sonst kommt es, besonders wenn es honigartig
ist, sehr bald wieder. Daher wundere ich mich, daß
in

N. 1) Miror equidem, PLENKIVM huc ducere *lipoma*, s. tumorem solitarium, mollem, indolentem, immobilem, planum, ab aucta pinguedine, capsula, ut ipse fatetur, omnino destitutum*). Nec iure maiori tumoribus tunicatis an-

in andern Beobachtungen (A. N. C. c. 144. Dec. I. a. IX. et X. Misc. Phys. Med. Erford. a. 1727. m. Apr. cl. IV. art. 5. §. IV.) keine Erwehung von der Ver-
 tilgung jener Haut geschieht. Auch in unserm Falle wurs
 de nichts anders, als die dem Rosenhonige beigemischte
 wenige aegyptische Salbe, die zu dem erforderlichen
 Wegäßen nicht hinlänglich scheint, angewandt. Vieles
 leicht aber finden sich auch bei solchen steinhaltigen Ge-
 schwülsten keine besondern Hüllen; welches mehrere
 Beobachtungen erst entscheiden müssen.“ — — Cum
 his eximie consentiunt, quae suo iam tempore monuit
 TVLPIVS Obs. med. p. 96. 97. „Ranula sub lingua
 excrefcens peperit iuveni gallo tantum negotii, ut vix
 potuerit eloqui, nedum deglutire, vel spiritum com-
 mode ducere. Cuius angustiae ergo decreverat chir-
 urgus scalpello elicere pituitam illic conclusam; sed
 induruerat iam firmitus, quam ut inde effluxisset. Ac
 proinde mutata sententia consumfit eandem deinceps
 ferramento candente; impediendo simul, ne identidem
 reverteretur. At vero, si mollis ac sequax sit ranulae
 materia, quod facile tactu dignoscitur, noli de exu-
 sione cogitare; sed excide duntaxat summam ipsius
 runicam; et effluet sponte vel exprimetur, saltem digi-
 to lymphida ac viscida quaedam pituita, simillima albo
 ovi, recens, ex effracta, testa excidenti.“

*) l. c. p. 137.

numeraveris fungum articularum, qui est tumor articularis, genu maxime infestans, lentus, perennis, diffusus, pallens, ad tactum fungorum in modum inaequalis, plerumque elasticus, nulla pressione mutabilis, indiciorum materiae fluctuantis expers, motum *cum dolore* laedens, cuius principium ligamentorum articularium, capsulae et membranarum adiacentium peculiaris resolutio, ab ipsius telae cellulosae interstratae et intime contextae alteratione oriunda, unde densarum harum partium turgescencia laxa et in fungosam quasi substantiam degeneratio. Id genus tumorum mihi quidem convenientius videtur cum CALLSENIO ad excrescentias simplices relegare. 2) Pro partium, quas occupant, diversitate et varia, quam prae se ferunt, similitudinis specie peculiari voce insigniri solent species antea memoratae. Sic meliceris, capillitio maxime infesta, *testudinis, talpae, talpariae, topinariae* nomine venit -- Hauptmaulwurf, blinde Kopfgeschwulst, Speckbeule am Kopf. Cystici neonatorum tumores *maevi materni* audiunt; utpote qui maximam partem ad cystides pertinent. Huius loci sunt *bordeolum, hordeum, crutbe* - Gerstenkorn; *ebalazia, ebalazeon, ebalazosis, gvando* - Hagelgeschwulst, Hagelkorn - *pladovosis, pladavotes* - Speckbeule an den Augensliedern et plures aliae, quae ad differentiam specificam facile remittuntur, varietates.

REICHEL et BAERSCH d. de tumoribus tunicatis capitis post cephalalgiam exortis. 1765. V.

MODVS, QVO TVMORVS YSTICI
GENERANTVR.

Clarum est ex antecedentibus, tumorem cysticum *sedem* habere posse 1) in qualibet glandula conglobata, potissimum subcutanea 2) in singula quadam textus adiposi cellula 3) in ductu quodam excretorio. *Principium* est congestio et accumulatio humoris contenti glandularis in glandulae vel membranae adiposae cellula, diversimode commixti, mutati et depravati, unde receptaculum dilatatur, ad loca contigua apprimitur, atque in cystidem, multas saepe lineas crassam*), neque infrequenter cartilaginis aemulam transit. Cum enim membranae densissimae in telam cellulofam laxari, tum textus cellulosi in membranas densissimas stipari possunt. Cystides nempe medio in celluloso subcutaneo spatio nascuntur; in eius cellula una pluribusve oleum incipit stagnare, tenerrima tantum eius cavernulae membrana coercitum. Eiusmodi distenta cellula, dum oleum recipit neque reddit, paulatim vicinas areolas comprimit, et delecto per ipsam pressionem oleo, quod inter laminas cellulofas medium coalitum impedit, efficit, ut eiusmodi laminae et perpetuo quidem plures inter se invicem. conserveant.

Cum-

*) CYPRIAN. in ep. de fetu tubario p. 57. Saccus in hydrocele saepe ad duas tertias pollicis crassus est: DOUGLAS de hydrocele p. 83. (HALLER el. Physf. T. I. p. 21, (u)).

Cumque cellulosa imperium multo latius patere sit cognitum quam anaromes olim ignari intellexerunt, et experimentis monstratum, omnes fere corporis solidas partes meram esse cellulosa telam strictius congestam et arctius intricatam, certe membranas absque exceptione omnes, vasa ceu membranas cavas, viscerum parenchymata, ligamenta, forte et tendines et cartilagineas et ossium magnam partem cellulosa telam aut esse aut aliquando fuisse, non difficile intelligitur, tumores tunicatos in interioribus corporis partibus similiter, quam in externis generari posse. Quoniam vero lenti sunt hi abscessus ac sensim multoque tempore gignuntur, ex nervorum affuescendi lege nullo aut obscuro dolore exercent, nisi cum forte acrius suppurant.

VI.

CAVSSAE,
QUAE CYSTIDVM GENERATIONI FAVENT.

Constat igitur, ea omnia, quae stasin diuturnam et inspissationem olei adipis in quadam corporis parte inducere valeant, causis cystidum remotioribus esse annumeranda. Et eas quidem satis commode in *externas*, *internas*, dispescimus.

Ad *externas*, quae parum frequentius malum topicum creant, laesio quaecumque pertinet, receptaculis memoratis pressione, ictu aliove modo illata. *Internae* sunt

1)

- 1) materia venerea, scrophulosa, et quae ut plurimum in culpa videtur, arthritica: Cystidum, quae a causa interna universali originem trahunt, plures simul hic et illic in conspectum veniunt, et quae enucleantur, iis facile novae succrescunt.
- 2) scabies, tinea capitis, alia exanthematum atque exulcerationum genera, sponte evanida vel usu repellentium praepostero tractata.
- 3) materiae morbificae, a sanguine separatae, critica in textum cellulosum depositio. Sic cysticos varios tumores inter metastases febrium malignarum refert *VOGELIUS* *) et explicari hinc potest, cur aegrotantium subinde post cystidum generationem omnia sint meliora, quam ante? cur cystidum extirpationi subinde ea fere superveniant symptomata, quae ulcerum chronicorum consolidatio et retrogressio exanthematum pedissequas habent? Cum enim in reliquis visceribus corpus aliquando saluberrimum videtur; tum coniectura non improbabili evincitur, naturam ad eas partes universi corporis recrementa transmittere et sic ipsum expurgare, ut in reliquis maximeque naturalibus visceribus sanitatem tueatur.
- 4) nutritionis cellulosae augmentum; vapor gelatinosus circa fibram cellulosam coactus, ut

*) De cogn. et cur. praecip. c. h. affect p. 26.

ut ea regio crassa et caeca evadat, non ta-
men continuo dura, quae est scirrhi condi-
tio. Membranas eiusmodi morbosas vidit
HALLERVS in ventriculo, intestinis, liene,
cellulosa tela pleurae, pulmone, cuius ali-
qua portio immeabilis fit et in aqua fundum
petit. Duritate addita, id malum in scir-
rhum et cartilaginem, et calcariis demum
partibus commixtis in osseam degeneratio-
nem abit*). Ex uno eodemque principio
et scrophulae et cystides et strumae nascun-
tur, ut potius inter has aegritudines, quam
inter tumores tunicatos et sanguineos, affi-
nitatem naturalem intercedere videas.

N. Moverunt quaestionem, an hereditaria
dispositio cystidum generationi faueret? Nec vi-
deo, quid impediat, quo minus huic sententiae
accedam. Cum enim totam subinde stirpem tu-
moribus tunicatis detentam legimus; tum id ge-
nus tumorum morbi arthritici, veneri, scrophu-
losi sobolem esse compertum est, eosque morbos
a parentibus in infantes transire, hinc raro perfec-
te et prorsus auferri, quis est de sana mente
adeo deiectus, qui negare aufit?

VII.

NOXA, EX TUMORIBVS CYSTICIS CORPORI ILLATA.

Cystides minores, parum incrementum et
molliores, omni periculo carent facileque per to-
tam

*) HALLER El. phys. T. VIII. P. 2. p. 73.

tam vitam tolerantur, maxime si nullius partis adiacentis functionem laedant. Vbi vero grandiores et ponderosae fiunt, non solum deformitatem haud occultandam; sed varias quoque molestias creant, alisque partibus *tum* mole sua comprimente *tum* nutrimenti detractioe gravem noxam et corporis consumptionem et ipsam mortem inferunt.

VIII.

MUTATIONES, QVAS SVBEVNT SIBI
RELICTI.

A principio constanter mobile est id genus tumorum, mansurum etiam, si omnem omnino pressionem inde arceres. In diem immobiles evadunt et cuti et partibus subiacentibus inhaerent cystides, nec raro inter musculos et tendines proserpunt, ut pars posterior in ferrulas plures ac folliculos abeat. Admodum raro inflammantur. Causae inflammationis externae sunt, internae. Post aliquod tempus aut desinit inflammatio aut abscedit. Si prius, molem et immobilitatem tumoris plerumque auget inflammatio; si posterius, cystis vel absimitur ope suppurationis, vel remanet et clauditur ac denuo impletur, vel reclusa manet et fistulam aut ulcus aegre sanandum relinquit.

IX.

IX.
NOTITIA LITTERARIA.

Nimis longe a proposito meo aberrarem, si prolixius differerem de prognosi mali ac medela. Analec̄ta tantum et potiora illa argumenta mihi in animo fuit exponere, quibus epicrisin morbi, cuius in limine historia exstat, superstruerem; et huic scopo sufficere arbitratus sum, quae hactenus proposui. At sunt forte, qui in campum amplio-rem excurrere malint, quam mecum inter limites angustiores se continere, et in horum potissimum gratiam non omne operae pretium me perditurum putavi, si fontium notitiam adicerem, unde doctrinam tumorum cysticorum consummatissimam depromerent, quibus depromere placet.

Praeter auctores passim citatos ex antiquitate huc spectant AETIVS in L. XV. GALEN L. de tumor. c. V.

MATTH. GODOFR. PVRMANN chirurg.
Lorbeer - Kranz cet.

I. B. VERDVC traité des operations cet. part.
I. c. 16.

I. HADRIAN SLEVOGT de tumoribus tuni-
catis. Ien. 1719. 4.

van SWIETEN comment. T. I. §. 75. et 112.

I. CHR. POHL de tumoribus cysticis feliciter
maleque curatis. Lips. 1737.

E AVR.

LAVR. HEISTER, de tumoribus cysticis singularibus. Helmst. 1744. 4. in HALLERI selectis

CHR. GOTTL. LUDWIG monita de excindendis tumoribus cysticis. Lips. 1758. 4.

CHR. GOTTL. WEBER (vulgo, at perperam MAVCHART) d. de palpebrarum tumoribus cysticis etc. Tubing. 1750. in HALLER. coll. diss. chir. T. I. n. 15. p. 291. sq.

Weiz Vollst. Ausg. B. 4. S. 681. f.

SECTIO POSTERIOR.
PRIORVM
AD EPICRISIN MORBI
ACCOMMODATIO.

X.

Quae cum praefatus sim, compono me ad potiore[m] instituti mei rationem, quae in casus supra memorati pathologia versatur. Duo praeprimis

mis, quae maximam sibi attentionem vindicant, ex relatione super defuncti sectionem in memoriam revoco:

primum intestinorum atque omenti singularem coalitum ac complicationem, quod vitium structurae multifariae imi ventris affectioni spasticae ac dolorificae feminium videtur parasse. Plura vitiosae adhaesionis viscerum exempla occurrunt, quae collecta deprehenduntur apud HALLERVM*), ex inspissato humore, qui de superficie viscerum et peritonaei exhalat ac viscerum mobilitatem ex lege sanitatis tuerur. Ita *ventriculus* diaphragmati adhaesit, hepatis, pancreati, lieni, mesocolo, intestinis, epigastrio aut peritonaeo; *hepar* hypochondrio et peritonaeo, diaphragmati, intestinis, duodeno, lieni, omento, pancreati, ventriculo; *intestina* coaluere cum peritonaeo**), inter se mutuo***), cum

*) El. phys. T. VI. p. 345. 346.

**) Phil. Transf. n. 333. Journ. de medec. T. II, n. 5. E. N. C. Vol. VI c. 134. SCHENK exerc. p. 256. In hydrope MOEBIVS. In marasmo HILD. cent. IV. o. 40. et in longo morbo HEVERMANN IV. p. 37. Ad costas spurias BAGLIV. fibr. motr. p. 313. MOYLE mem. Paris ope Journ. de medec. Consumto omento SAVIARD c. 69.

***) Act. Mar. Balth. a. 1699. p. 16. K. Swensk. Wetensk. Acad. Handl. 1752. Trim. I. In hydropica Phil. Trans. Vol. L. P. II. STORK ann. L. p. 152. 153.

cum omento*), ovario, utero. *Duodenum* con-
nexum vesiculae felleae et reni, *intestinum* seroto.
Appendicula *caccae* intestini ad musculos abdomi-
nis. *Colon* ad uterum, renem, vesiculam fellis
adhaesit. *Rectum* intestinum ad uterum. *Omen-
tum* ad peritoneum**), latera pelvis***), intesti-
na****), colon, uterum. *Vesicula fellea* ad peri-
toneum. *Lien* convexus cum peritoneo, rene,
diaphragmate; denum viscera abdominis omnia
inter se connata. Et, ut paucis dicam, adhaesio-
nes

HAEN rat. med. T. VII. p. 121. Per hydatides NON-
TIVS L. III. c. 7. omento consumto DAMIAN SI-
NOP. p. 28. villis connatis. MORG. Sed. caus. II.
p. 140. per externam tunicam, qui addit frequenter
fieri. E. N. C. Vol. VIII. c. 10. HEVERMANN l. c.
CITESIVS in col. pict. p. 232. Cartilaginea pene
substantia coniuncta MORG. II. p. 132. Paris ope N.
A. N. C. T. II. n. 93.

*) ROEDERER progr. E. N. C. l. c. Vol. VI. VIII.
SANTORIN.

**) RVYSCH obs. chir. 18. 63. CRELL. nex. visc. in-
fol. p. 18. CHESELD. p. 150. mem. de 1707. p. 40.
COLVMEVS p. 265. Bresl. Samml. 1726 m. mai.
HAEN T. VI. p. 79. 80. LA METTRIE p. 263.
LE DRAN c. 64. post inflammationem. Totum in
tabido BARTHOLETT. respirat. p. 290.

***) CRELL ibid.

****) ROEDERER progr. p. 4. E. N. C. Vol. VI. o. 65.
134. LE DRAN ib.

nes istae vitiosae viscera abdominis adeo frequenter aut sibi invicem aut peritonaeo connectunt, ut vix in longo morbo abdomen incidatur, quin eiusmodi vincula subsint; quisnam vero existimaverit, adeo praeternaturalem omenti atque intestinorum structuram, qualem sectio defuncti nostri monstravit, inter morbi decurrentis tempora, neque iam pridem fuisse productam et tamquam aegritudinem simplicem latuisse in corpore?

Secundo tumorem capsulatum in pelvi reconditum, quod vitii genus, priori additum, statum epigastrii valetudinarium non parum augere oportuit. Tumorem capsulatum in ipso morbi decursu, hoc est dicere, intra quatuordecim dies generatum fuisse, de eo tum insignis capsulae robur dubitare me fuit, tum absentia inflammationis internae phaenomenon. Febrem, cui aeger occubuit, gastricae biliosae, non inflammatoriae indolem retulisse, ex morbi historia satis, puto, clare elucescit; at etiam sectione nulla patuere inflammationis internae vestigia, nisi ingenio ludere et ilei particulam tantillum subrubicundam huc ducere velis. Quae cum ita sint, a veritatis tramite minime mihi recedere videar, si statuam: notabilem illum casum similitudinem aliquam habere cum vomica pulmonum, quae si forte rumpitur in febribus, non raro eventum lethalem reddit, quem factum exspectaveris ex morbi ingenio. At haec digna mihi videtur analogia, quam perspicue ac dilucide expediam.

Membranas, quae thoracem investunt ac dividunt, non minus quam ipsos pulmones inflammationi frequenter obnoxios esse, omnes non nesciunt artis periti. Sin igitur sanguis iusto parcius vel non satis mature missus est, aut si nimia eius copia detracta, vires sic fractae sunt, ut excretiones criticae non rite succedant, aut si errores in victus ratione commissi vel perversa curatio excretiones illas turbarunt; tum vasa, quae in inflammatione fuerunt, tonum haud recuperant, citra quem benigna inflammationis resolutio nulla, et humores, qui in telam cellulosa[m] exsudarunt, ibi accumulati subsistunt ac lamellas solidas dissolutas cito in pus convertunt. Hoc pus alias per telam cellulosa[m] pulmonum diffunditur, nonnumquam per summam eorum partem exsudans, in vacuo thoracis spatio accumulatur libereque per id discurrit; interdum in cavo quodam inter pleuram et musculos intercostales colligitur; *interdum in ipsis pulmonibus cystin, qua concludatur, format.* Huius generis abscessus *VOMICA* nominatur, quae interdum satis diu latet, donec rumpitur. Et si quando contingit, ut trunci vasorum pulmonalium leviter tantum comprimantur et tunicae contextus paulo firmior sit, abscessus isti parum molestiae exhibent, nec nisi exiguam febrem hecticam concitant. Pure enim exiguo aut nullo reorpto, exigua quoque aut nulla febris hectica enascitur. At si vomica rumpitur, neque sic rumpitur, ut in arteriae asperae ramos gradatim

ac pedetentim materia purulenta evacuetur et per
 spata reliciatur, aeger vel suffocatur, vel pure a
 vasis absorbentibus recepto et in humorum per
 vasa circumeuntium universitatem delato, febre
 corripitur, quae fusos sudores movet tandemque
 perniciem affert!

XII.

Exemplum nostrum illud vomicae egregie
 illustrare, etiam me non dicente intelligis. Tu-
 mor pelvis capsulatus simile agnoscit principium
 cum cystidum genere, (V) quod e stasi hu-
 morum imprimis lymphaticorum in folliculo quo-
 dam aut substantia cellulosa enascitur, qua perdu-
 rante tunica in diem increscit ac firmior evadit, et
 saepe tam diu latet, donec aucta humorum conge-
 stione et accedente irritatione in rapturam conci-
 tetur. Causa remotior, quae in casu obvio cy-
 stidis generationi ansam dedit, determinari qui-
 dem certo non potest; videtur tamen a violentia
 olim admissa externa non sine veri specie repeti
 posse idque potissimum ob sanam ceterum corpo-
 ris constitutionem, sectione compertam. Capsu-
 lae rapturam non prius, quam brevi et quod vero
 est admodum simile, biduo ante mortem factam
 esse, non pauca sunt, quae suadeant, argumen-
 ta. Nam si multo prius facta esset ruptura, hu-
 mor collectus et a vinculis suis liberatus non tan-
 tum fluctuationem, sed acrimoniam ac pu-
 tredinem concepisset, omento et tubo intestinali
 inimicam ac viscera in vicinitate sita inflamman-
 tem, forteque, si fieri potuisset, humor effusus

C

sibi

sibi exitum parasset non citra gravissima ac periculosissima incommoda. De quibus omnibus cum et historia morbi et sectionis relatio conticescant; tumoris, quae improvise accidit, ruptura vera mortis causa habenda est; sic ut permultis repente vomica rumpitur, neque pauci sic inopinato inter horae quadrantem e vivis rapiuntur.

XIII.

Si quispiam de causis, quibus capsula tumoris ad rupturam determinata est, quaestionem instituerit; moneo equidem, ut bene sit memor de motibus systematis circulatorii inordinatis febrilibus, de intestinorum doloribus colicis spasmodico-flatulentis, denique de iteratis vomendi conatibus, quibus aegrum a principio morbi detentum experti sumus. Quemadmodum enim vomicam pulmonum per cachinum, nisum corporis vehementiorem et alia huius generis rumpi legimus*); ita spasmos praecipue ventris vim aliquam habuisse in capsulam tumoris eo potissimum in loco, qui postea rupturam sustinuit, ita minime dubitari potest, ut frequentissime ex occasione simili, corporis agitatione, et nuper etiam, quod notari meretur, ultimo ante decubitus die ex equitatione gravissimos dolores colicos perpeffus est aeger. Capsulae vero integritatem in loco lente attenuato ac mollescente semel et una vice solutam esse, id quidem probabile reddit humoris effu-

*) IO. ADR. SLEVOGT d. vomicae pulmonum et vicinarum glandularum laeta et tristia exempla. Jen. 1708.

effusi indoles, utpote quae vestigia corruptionis nulla exhibuit et adstantium odorem vix et ne vix quidem offendit, ut solet quidem in inflammatione et sphacelo extinctis. Ex quo merito arguas, humorem non ita pridem ante obitum ex tunica, qua concludebatur, effluxisse.

XIV.

Constat etiam, tumorem tunicatum, in cavo pelvis tam alte reconditum vesicam inter et rectum, qui nullum sui indicium praebuit praeter mingendi difficultatem a pressione fundi vesicae oriundam, vel sagacissimo infimi ventris examine, vita durante, minime omnium explorari potuisse. Inde aegritudini, de qua agitur, nova vomicae pulmonum similitudo accedit, utpote quae diu latere potest sine febre, sine phlegmone et sine tussi sicque velut improviso in pulmone efformatur, neque prius saepe se prodit, quam ipsum hominem internecioni det.

XV.

Rebus his circumstantibus, quibus adicias admodum sensibile et irritabile nervorum genus, non adeo difficile erit enucleare rationem, qua factum est, ut capsula rupta et humore contento egresso, sanguis propter impeditum per vasa abdominalia iter aucto impetu versus encephalon congestus, convulsiones gravissimas et apoplexiam lethalem inferret, non tantum voce subito deficiente, sed etiam collo sub luctamine mortis intumescente, sed etiam collo sub luctamine mortis intumescente,

cente notatam. Neque latere nunc potest, malum istud topicum, etiam si per aliquot adhuc annos fluisset, denique terrimae indolis pathemata interna, externa, creaturum et vel acuta tumoris inflammatione, vel lenta ex resorpto humore corporis consumptione vel deleteria vesicae atque intestini recti erosione aegrum interemturum fuisse.

XVI.

Doleo, me nimis angustiis temporis limitibus esse circumscriptum, quam ut historiam medicam mirabilem adire possim et comparare ad exemplum nostrum, quae similem propemodum rerum faciem exhibuere, observata. Neque tamen temperare mihi possum, quin mentionem iniiciam hoc loco *steatomatis mesenterii*, quod apud TVLPIVM legitur*) et SCHENCKII observationum, quarum altera titulum gerit:**))

Strumae in mesenterio circiter septuaginta, praeter glandulas et tumores externae intestinorum tunicae adhaerentes, animadversae: quarum aliquae ad ovi magnitudinem exceverant, gypseam, glutinosam et liquidam materiam membranulis conclusam continentem, altera inscribitur: Mesenterium prodigiose turgens, pondere librarum decem scirriformum omnino cum infinitis abscessibus, suis singulis tuniculis conclusis, oleosis, melleis, sebaceis, albugineis aliisque humoribus refertis.

*) l. c. p. 146. 147.

**) Observat. med. rar. p. m. 404.

Halle, Diss., 1788-91

ULB Halle

3

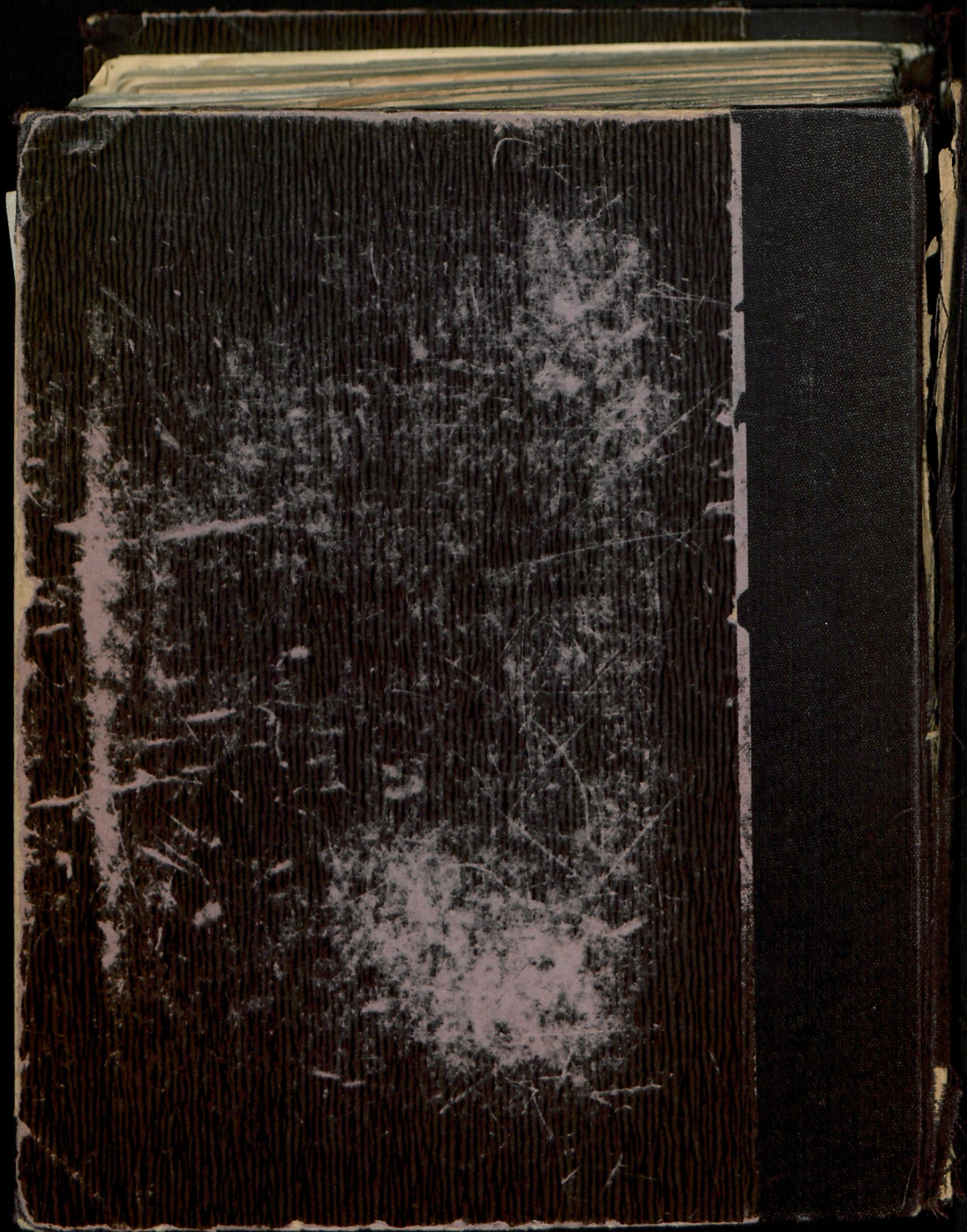
001 967 045

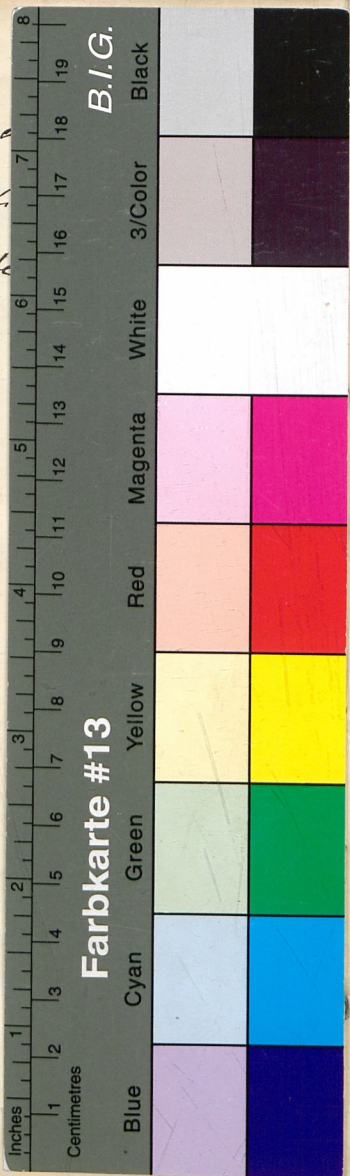

Sb.

v. 78

B.I.G.

Farbkarte #13

5
SPECIMEN INAUGURALE
MEDICVM
TVMORIS TVNICATI
INTERNI
EXEMPLVM QVODDAM
MEMORABILE REFERENS

CONSENSV GRATIOSI ORDINIS
MEDICI
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA
PRAESIDE
D. PHIL. ADOLPHO BOEHMERO
POTENTISSIMO BORYSSORVM REGI
A CONSILLIIS INTIMIS
FACVLTATIS MEDICAE SENIORE ET H. T. DECANO
PRO GRADV DOCTORIS
SVMMSQVE
IN ARTE MEDICA HONORIBVS
AC PRIVILEGIIS RITE CAPESSENDIS
A. D. XI IVNII MDCCCLXXXVIII
PVBLCR DEFENDET
IOANNES CHRISTIANVS GEORGIVS
THEVNE
HALLENSIS.

HALLAE,
LITTERIS I. C. HENDELII.

